НІВА

V ГОД ВЫДАННЯ № 2 (202)

10 СТУДЗЕНЬ 1960 г.

БЕЛАСТОК

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА - КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

Цана 60 гр.

НАСТУПЛЕННЕ ПАТРАБУЕ ПАДРЫХТОЎКІ

Даўно ў нас не было шырэйшай дыскусіі аб працы нашага Таварыства, хоць не маем падстаў, каб наракаць на недахоп дыскутантаў. Дыскутуем у Галоўным праўленні, у праўленнях аддзелаў, а найчасцей — сустрэўшыся з тым ці іншым сябрам.

Давайце выкажам свае думкі публічна, тым больш, што стаім перад III З'ездам Таварыства і кожная здаровая думка прынясе толькі карысць у далейшай дзейнасці БГКТ. Добрым пачаткам гэтакай дыскусіі з'яўляецца артыкул Аляксандра Слава, сакратара Камісіі ЦК ПАРП па нацыянальным справам («Ніва» за 20 і 27 снежня 1959 г.).

Прыемна чалавеку, калі аб ім гавораць добра. Тым больш прыямней, калі яго хваляць па заслугам. Але ад гэтага аднаму можа закружыцца галава і ён у сваіх уяўленнях стане «пупам зямлі», да якога ніхто не мае права дакрануцца, — другі слухае пахвалы і разважае, што ўсё ж такі ёсць у яго і недахопы. Такі пачне шукаць прычын, якія выклікалі гэтыя недахопы, знойдзе ўрэшце на іх сродкі і ліквідуе недахопы.

Таксама мяецца справа і з арганізацыямі.

Дзейнасць нашага Таварыства на працягу ўсёй дагэтуляшняй гісторыі ацэньвалася і ацэньваецца ў асноўным станоўча.

Дык не зазнаймося і не ўяўляйма сабе, што ўсё ў нас добра, што нашы недахопы не маюць вялікай вагі. Будзем разважлівымі.

Бясспрэчным фактам з'яўляецца тое, што Таварыства ідзе добрай дарогай. Але нават на найлепшай дарозе трапляюцца ўхабіны, на якіх можна набіць сабе не аднаго гуза.

Возьмем «абаронцаў», на якіх звяртае ўвагу ў сваім артыкуле тав. Слаў.

Тав. Слаў не гаворыць, што яны ёсць і сярод беларусаў. Але ці гэта значыць, што мы іх не маем. Ёсць яны і ў нас. Іх чутна не на адным пасяджэнні, не на адным сходзе. Такія гора - дзеячы толькі і праліваюць слёзы над «беднымі» беларусамі. Гэтыя слёзы прысохлі да іх вачэй, нацягнулі на іх бельма, у выніку чаго «абаронцы» гатовы вярнуць беларусам спрадвечную сошку, ашчаслівіць іх даўно закінутымі лыкавымі лапцямі і зрэбнай кашуляй. Абы толькі захаваць традыцыі, — каб, крый божа, не дапусціць да асыміляцыі.

«Абаронцы» ,як правіла, з'яўляюцца староннікамі сацыяльнай ідыліі, хоць і дзеляць беларусаў на «добрых» і «дрэнных». Зразумела, што «дрэннымі» ў іх будуць усе тыя, хто не раздзяляе іх думак. Нацыянальную спадчыну яны ацэньваюць оптам — усю адводзяць у пазытыў. А калі нехта зверне ўвагу, што той ці іншы твор носіць рэакцыйны характар, яны нават патрапяць абурыцца і паграждаць гісторыяй, якая «не прабачыць». О, аб ёй яны надта многа думаюць.

А скажы ім, што яны нацыяналістычна падыходзяць да справы. Дык, як жа гэта! Яны ж за сацыялізм, яны нават часта ўжываюць гэтае слова. Яны нават карыстаюцца цытатамі з класікаў марксізма. Калі ласка, вызубрылі: «Не можа быць інтэрнацыяналістам той, хто не любіць свайго народа».

Далей не пытайце. Яны больш з марксізма нічога не ведаюць. Яны нават не помняць аўтара вывучанай цытаты. Але нахабнасці ў іх хапае. Любую сваю думку стараюцца прыстасаваць да марксісцкай тэорыі, а сацыялізм — да сваіх вузкіх мэтаў.

Такі маральны воблік «абаронцаў» («змагароў»).

Усё гэта не новае. Гэта адрыжка няслаўнага мінулага часоў астроўскіх, казлоўскіх, і

(Працяг на стар 2)

У ТАТРАХ

ГАЙНАЎСКІЯ ДЫСПРАПОРЦЫІ

За гады народнай улады ў Гайнаўцы ўзніклі і развіліся прадпрыемствы хімічнай і драўлянай прамысловасці, якія зараз займаюць адно з першых месц у краіне. Яны забяспечаны навейшымі машынамі і абсталяваннем. Дзякуючы развіццю ўсё новых галін вытворчасці, Гайнаўскія прадпрыемствы з кожным годам усё больш развіваюцца, павялічваецца лік гайнаўскага рабочага класа, а вырабы іх шырока вядомыя ў розных краінах свету.

Між іншым, і таму апошняя павятовая канферэнцыя ПАРП вельмі станоўча ацаніла дасягненні гайнаўскіх рабочых. Але, хаця ў Гайнаўцы тэмпы росту прамысловасці сапраўды сацыялістычныя, ўсё ж такі Гайнаўшчына і надалей застаецца паветам тыпова сельскагаспадарчага характару.

ЯК ЗА ПРАДЗЕДА

Гайнаўшчына мае ў пераважнай большасці дробныя гаспадаркі, на якіх сяляне гаспадараць індывідуальна. Дасягненні сельскагаспадарчай вытворчасці мераюцца ў нас атрыманымі ўраджаямі з гектара і колькасцю жывёлы на 100 гектараў угоддзяў. Як жа выглядае гэтая справа на Гайнаўшчыне?

У 1959 годзе ў сярэднім атрымана чатырох асноўных збожжавых культур па 12,9

(Працяг на стар 4)

НАСТУПЛЕННЕ ПАТРАБУЕ ПАДРЫХТОЎКІ

(Працяг са стар. 1)

ім падобных ільяшэвічаў. Гэтыя спадары не мала намуцілі вады ў беларускіх рэках. Яны і цяпер, хоць сядзяць за акіянам, не ад таго, каб не ўсадзіць свайго кастлявага пальца і ў нашую раку.

Ёсць ідэйныя раданачальнікі «абаронцаў» яшчэ старэйшай даты. Гэта лідэры аўстрыйскай сатыял-дэмакратыі і тэарэтыкі II Інтэрнацыянала па нацыянальным пытанні — Баўэр, Рэнэр і іх паслядаўнікі з Бунда. Пазіцыі нашых «абаронцаў» будавала і гэтая кампанія.

Урэшце, хваля рэвізіянізма, якая прайшла праз грамадскае жыццё нашай краіны, закранула і нацыянальную плынь, у выніку чаго «абаронцы» атрымалі нечаканую дапамогу і пачалі рухацца актыўней.

Нягледзячы на свае шматгадовыя «традыцыі», не змаглі яны пашырыць сваіх радоў. Ды нават аб гэтым у нас і гаварыць не прыходзіцца. Гэта, перад усім, адзінкі.

Але кожная адмоўная з'ява, нават найменшая, калі яе заўчасна не пазбыцца, можа мець рашаючы ўплыў на генеральную лінію.

Трэба тым больш гаварыць аб гэтым таму, што, я ўпэўнены, большасць нашых «абаронцаў» нават сабе не ўяўляе, на якіх стаіць пазіцыях.

Пазіцыі гэтыя трэба назваць па імені — яны нацыяналістычныя. Хай «абаронцы» («змагары») разважаць гэта. Хай здымуць з вачэй бяльмо і замест «клопатаў» аб гісторыі хай прыгледзяцца да новага жыцця, якое не лёгка даецца, за якое ідзе ўпартае, сапраўднае змаганне.

Месца кожнага члена нашага Таварыства ў гэтым змаганні яснае. Гэта месца радавога вялікай інтэрнацыянальнай арміі, якая змагаецца за самую светлую ідэю чалавецтва — сацыялізм. Вось нашы пазіцыі. З іх мы павінны глядзець на поле бою і з іх ісці ў наступленне.

Але сёння мала займаць уласцівыя пазіцыі. І таксама кулачным боем не выйграць нашай барацьбы. Правілы сучаснага змагання патрабуюць дасканалай зброі і адпаведнага валодання ёю.

Зброю такую маем. Гэта марксісцка - ленінская навука. А вось у валоданні ёю часта ў нас выходзіць асечка.

Вялікія гуманныя ідэі ленінізма аб поўным раўнапраўі нацый, аб шляхах сацыяльнага і нацыянальнага вызвалення працоўных і стварэння дружбы народаў даўно парамаглі ў Савецкім Саюзе. Яны ляжаць у аснове нацыянальнай палітыкі камуністычных і рабочых партый краін народнай дэмакратыі, у тым ліку і нашай.

У кожнай сацыялістычнай краіне вырашана пытанне аб узаемаадносінах паміж нацыянальнасцямі на прынцыпах раўнапраўя і дружбы, замацаваных канстытуцыямі.

Перамога народнай рэвалюцыі ў Польшчы адкрыла шлях поўнага адраджэння і росквіту ўсіх нацыянальнасцей, у тым ліку і нашай, беларускай.

Польскі народ актыўна змагаецца за дасягненне фактычнай роўнасці ў мінулым адстаўшых у сваім эканамічным і культурным развіцці нацыянальнасцей.

Гэтыя неаспрачальныя факты прымянення ленінскай навукі ў практыцы часта выпускаем з пад увагі, яны мала выкарыстаны ў нашай дзейнасці.

Чаму так здараецца? Звернемся зноў да фактаў. Калі прыглядзецца бліжэй нашым актывістам, дык без павялічальнага шкла адразу відаць, што з тэорыяй у нас туга, што ленінскай нацыянальнай палітыкі не ведаем, у найлепшым выпадку — тлумачым яе кожны па - свойму.

Вось вам і ідэальныя ўмовы для дзейнасці «абаронцаў». І нічога дзіўнага, што яны дагэтуль не сустрэлі належнага адпору.

Нам нельга мірыцца з такім становішчам рэчаў. Перамір'е ў гэтым выпадку раўназначна з адступленнем. А адступаць мы не маем права, таму што такое адступленне прынесла б шкоду не толькі нашай арганізацыі, але і нашай партыі, лінію якой мы рэалізуем ў сваёй дзейнасці.

Гэтая партыйная лінія, у процівагу буржуазнаму нацыяналізму, забавязвае нас браць з нацыянальнай культуры толькі дэмакратычныя і сацыялістычныя элементы, яна забавязвае нас умацоўваць сяброўскія інтэрнацыянальныя сувязі паміж нацыянальнасцямі нашай краіны і наладжваць супрацоўніцтва паміж імі ў справе сацыялістычнага будаўніцтва.

Вось наш напрамак.

Дык у чым жа справа?

Справа ў кадрах актывістаў, належна падрыхтаваных кадрах. Без такіх кадраў, без саліднага валодання ленінскай зброяй далей будзем весці пазіцыйную барацьбу і не зможам перайсці у наступленне па шырокаму фронту культурнага будаўніцтва.

ГЕОРГІ ВАЛКАВЫЦКІ
Член Прэзідыума ГП БГКТ

ГАВОРАЦЬ ЛЮДЗІ І ФАКТЫ

Дарагі чытач, у рубрыцы пад гэтым загалоўкам будзем змяшчаць выказванні вядомых палітычных, гаспадарчых і грамадскіх дзеячоў, а таксама будзем падбіраць цікавыя факты з міжнароднага і іншага жыцця, якія мелі месца апошнім часам. Сёння адкрываем гэтую рубрыку.

ЯК РАСЦЕ КУКУРУЗА Ў БССР

Мазураў. Выкананы сацыялістычныя абавязацельствы па вырошчванню кукурузы. Ужываючы перадавую агратэхніку і комплексную механізацыю, калгасы і саўгасы рэспублікі сабралі сярэдні ўраджай зялёнай масы на сілас па 400 цэнтнераў з гектара, а ў Брэсцкай вобласці — больш за 500 цэнтнераў з гектара. **(Апладысменты).** У 16 раёнах сярэдні ўраджай кукурузы склаў 600 і вышэй цэнтнераў **(апладысменты)**, у 183 калгасах — звыш 800 цэнтнераў з гектара **(апладысменты)**, а 400 звенняў сабралі ад 1 000 да 1 500 цэнтнераў зялёнай масы з гектара. **(Апладысменты).**

Хрушчоў. Гэта дзе, на Украіне?

Мазураў. Гэта ўсё ў Беларусі, прычым ва ўсіх абласцях, на поўдні і на поўначы.

Хрушчоў. Значыць, у Беларусі. Вось паслухайце, таварышы ўкраінцы! **(Ажыўленне ў зале).**

Мазураў. Маладзёжнае звяно Таісіі Андрэеўны Кобрынец з калгаса «Перамога» Пружанскага раёна Брэсцкай вобласці атрымала на плошчы 30 гектараў зялёнай масы кукурузы з пачаткамі ў сярэднім па 1 725 цэнтнераў. **(Апладысменты).** Дапамаглі, Мікіта Сяргеевіч, Ваша работа ў мінулым годзе ў Беларусі і тыя парады, якія Вы далі нашым перадавікам сельскай гаспадаркі.

Хрушчоў. Парады кожны можа даваць, а вось працаваць — не кожны. **(Ажыўленне ў зале, апладысменты).**

(Вытрымкі з даклада Першага сакратара ЦК Кампартыі Беларусі К. Т. Мазурава на Пленуме Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, які нядаўна закончыў сваю работу).

ПЕРСПЕКТЫВЫ ШТОРАЗ ЛЕПШЫЯ

Дробны на першы позірк факт выклікаў шырокую дыскусію ў большай частцы французскай прэсы. Цэнтр дэмакратычнай акцыі ў канцы мінулага года вырашыў далучыцца да нядаўна створанай Французскай аўтаномнай сацыялістычнай партыі. Новая партыя парвала з правымі элементамі з-пад знаку Гі Молле. Чаму ж гэты дробны факт выклікаў бурную дыскусію? Перш за ўсё таму, што ён выклікае непакой рэакцыйных элементаў, якія зараз моцныя ва Францыі. У стварэнні аўтаномнай сацыялістычнай партыі яны бачаць, і гэта сапраўды так, перагрупіроўку левых сіл ва Францыі, магчымасць утварэння новага фронту, у якім галоўнай сілай могуць стаць камуністы. Рэакцыянеры не памыляюцца ў сваіх прадбачваннях.

Якія ж прычыны новай хвалі левых настрояў? Ніводны чалавек не патрапіць пералічыць усіх прычын, характэрных вельмі часта выключна для данай краіны. Аднак над усімі мясцовымі прычынамі стаіць адна: безупыннае эканамічнае і культурнае развіццё сацыялістычных краін, і асабліва Савецкага Саюза.

На пачатку новага 1960 года нельга не вярнуцца да дзвюх падзей з апошніх тыдняў 1959 года.

Я маю на думцы апошні Пленум цэнтральнага камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза пасяджэнне Савета ўзаемнай гаспадарчай дапамогі, у які ўваходзяць усе краіны сацыялістычнага лагера.

Пленум Камуністычнай партыі Савецкага Саюза быў прысвечаны праблемам сельскай гаспадаркі. Рэферат І сакратара ЦК КПСС Н. С. Хрушчова і справаздачы І-ых сакратароў Цэнтральных камітэтаў усіх савецкіх рэспублік гаварылі аб дагэтуляшніх дасягненнях у галіне развіцця сельскай гаспадаркі і перспектывах на бліжэйшыя 6 год. Перспектывы прадбачваюць, што Савецкі Саюз будзе мець ў 1965 годзе 180 млн. тон збожжа. Рэалізацыя гэтых намераў будзе мець вялікае значэнне ў спаборніцтве паміж сацыялізмам і капіталізмам, паміж Савецкім Саюзам і Злучанымі Штатамі. Дасягненне гадавой вытворчасці сельскай гаспадаркі, якое выражаецца лікам 180 млн тон збожжа, дасць Савецкаму Саюзу выразную перавагу ў гэтых адносінах над Злучанымі Штатамі.

Ці гэта рэальныя перспектывы? Так. І то ў як найбольшай ступені. Ужо сёння ў Савецкім Саюзе вырошчваецца каля 140 млн. тон збожжа, не гледзячы на тое, што год 1959 не быў асабліва ўраджайным годам.

Засуха была прычынай таго, што ўраджай збожжа быў на 9 мільёнаў тон меншым, чымсьці ў 1958 годзе. Аднак савецкія камуністы — гэта людзі, поўныя аптымізма. Яны ведаюць, што і капрызнаму надвор'ю можна супрацьдзейнічаць. Пастанова пленума ЦК КПСС гаворыць, менавіта, аб інтэнсіфікацыі апрацоўкі зямлі і далейшым загаспадараванні новых зямель. У гэтай галіне на агромнай тэрыторыі СССР усё яшчэ існуюць вялікія магчымасці.

Другая падзея апошніх тыдняў мінулага года — гэта ўпамянутая ўжо сесія Савета ўзаемнай гаспадарчай дапамогі, якая адбылася ў сталіцы Балгарыі — Сафіі. Сесія прыняла пастанову гістарычнай важнасці.

Па - першае, Савет узаемнай гаспадарчай дапамогі прыняў новы статут, найважнейшым пунктам якога з'яўляецца пункт, які гаворыць, што ў гэтую арганізацыю можа ўступіць любая краіна, незалежна ад яе грамадскага строю.

П-другое, Савет правёў далейшы падзел працы ў сацыялістычных краінах. Гэта перш за ўсё датычыць машыннай, хімічнай і аўтамабільнай прамысловасці, галін, якія ў сучасны момант маюць найбольшае значэнне для гаспадарчага развіцця краін.

Па-трэцяе, на сесіі Савецкі Саюз, Польшча, Германская Дэмакратычная Рэспубліка, Чэхаславакія і Венгрыя падпісалі дагавор аб пабудове нафтаправода, па якім будзе перасылацца савецкая нафта да вышэй упамянутых краін.

Ці гэтыя факты не з'яўляюцца дастатковым і пераканаўчым доказам супрацоўніцтва сацыялістычных дзяржаў у галіне развіцця гаспадаркі кожнай краіны?

Ці гэта не дастатковая прычына для ўзрастання левых прасацыялістычных настрояў у капіталістычных дзяржавах?

Хіба так. Прыемна прыйсці да такіх сцвярджэнняў на пачатку новага, 1960 года.

УЛ. ЛАЗІНСКІ.

P. S.

Таварыш Рэдактар. Сённяшні фельетон напомніў мне што ўжо мінае год з таго часу, калі я пачаў змяшчаць на старонках «Нівы» свае карэспандэнцыі. Ці не лічыце, што ў сувязі з гэтай гадавінай варта было б запытацца ў чытачоў «Нівы», прынамсі тых, хто цікавіцца міжнароднымі падзеямі, што яны думаюць аб змесце надрукаваных артыкулаў. Лічу, што адказы маглі б быць цікавымі так для мяне асабіста, як і рэдакцыі.

З паважаннем

У. Л.

Згодны з Вамі. І гэтым звяртаюся да нашых чытачоў: дасылайце свае меркаванні.

Галоўны рэдактар

У НАШЫХ СТУДЭНТАЎ

Варшава. Вуліца Кіцкага на Празе. У 1954 годзе не было тут яшчэ вуліцы. Вялікую плошчу, пакрытую пяском і развалінамі, займалі гурбы цэглаў, каменных падаконнікаў, скрынкі з вапнай..., розныя машыны, а сярод іх цэлымі днямі снаваліся рабочыя, будаўнічыя сталіцы. Хутка рос вялікі будынак і 1-га верасня палова яго была ўжо гатова. Пасяліліся тут студэнты. Цяжка было дабрацца да «акадэміка» (так называюць студэнты свае студэнцкія дамы) — не было тратуараў, не было нават сцежкі. І жыць было цяжка — не было вады, не было абсталявання, агравання...

Цяпер вуліца Кіцкага выглядае як Неўскі праспект. Памяшчаюцца на ёй два студэнцкія жылыя дамы, адзін супраць другога. Абодва 5-цівярховыя, з добрай чырвонай цэглы. У адным жывуць студэнткі, у другім — студэнты. Разам — каля 1000-ы чалавек. На працягу ўсяго навучальнага года заўсёды тут рух, як на вакзале. Гэта тлумачыцца бурным і энергічным студэнцкім жыццём. Толькі позна ўвечары можна знайсці амаль усіх у сваіх пакоях. Удзень цяжка сустрэць патрэбную асобу.

— Можа на занятках ва ўніверсітэце, мо' у бібліятэцы, але невядома ў якой, а можа ў кіно, тэатры, ці на сустрэчы... — адкажуць табе. І будзь тут разумны, знайдзі.

Тут жывуць таксама студэнткі і студэнты з аддзялення Беларускай філалогіі Варшаўскага ўніверсітэта. Толькі некалькі чалавек жыве ў іншых студэнцкіх дамах Варшавы.

*

Уваходжу ў вялікі калідор. Усё прыгожае, як у казачным палацы. Сходкі вядуць направа і

Студэнткі Марыся Харкевіч, Ліда Пташынская, Шура Рушук і Марыся Чурак рыхтуюцца да заняткаў па беларускай літаратуры. Пасярэдзіне іх сяброўка полька Бася — відаць хоча таксама навучыцца мовы сваіх сяброўак.

налева. Не ведаю, куды ісці, у якіх пакоях жывуць студэнты беларускага аддзялення. Пытаю вахцёршу, яна адказвае, што на пятым паверсе і аж вочы прыжмурыла, стараючыся ўспомніць нумары пакояў. Але на шчасце за плячыма пачуў я беларускую мову. Падыходжу да двух студэнтак. — Вы можа з беларускай філалогіі? — пытаю ўсхваляваны.

— Так, з другога курса.

— Дык будзем знаёмы...

— Марыся..., Шура...

Дзяўчаты запрасілі мяне да свайго пакоя на пятым паверсе. Тут чыста і ўтульна. Пяць ложкаў з белай пасцеллю, шафа на вопратку, поўныя кніжак полкі, два сталы, пяць крэслаў і інш. Мебля не багатая, але вельмі практычная і выгодная. Дзяўчаты не шкадуюць сваёй працы і грашовых складчын на пакупкі дробных рэчаў, каб упрыгожыць свой пакойчык. Усё тут пастаўлена на сваім месцы і аж блішчыць ад чысціні. У пакоі студэнткі не толькі адпачываюць, але і многа вучацца, гутараць, вядуць дыскусію, дзеляцца сваімі радасцямі і турботамі. Найгорш распланаваць час так, каб хапіла яго на ўсё — на навуку, культурныя забавы і адпачынак. А ён жа так хутка «ўцякае», што цяжка за ім паспець.

Марыся Харкевіч, Ліда Пташынская, Шура Рушук і Марыся Чурак

Тут памяшчаліся студэнты ўсіх трох курсаў. Гэта прыхільнікі паэзіі. Мікола Лобач чытае сваім сябрам новыя вершы беларускіх паэтаў.

разам закончылі Беларускі ліцэй ў 1958 годзе. Разам марылі аб паступленні на беларускую філалогію ў Варшаўскі ўніверсітэт і разам паступілі. І жывуць цяпер у адным пакоі. Яны шчыра пасябравалі.

Як расказваюць іх суседкі, абедзве Марысі, Шура і Ліда маюць нядрэнныя галасы і часта ў вольныя хвіліны прыгожа спяваюць песні. Мне давялося быць сведкай, як у пакоі сабраліся сяброўкі нашых студэнтак і не хацелі выйсці, пакуль яны не заспявалі «Зорку Венеру» і рускую «И опять за окном».

*

Беларуская філалогія існуе ўжо чацверты год. Зараз на аддзяленні навучаецца 36 чалавек. Існуе 3 курсы: II, III і IV. Усе студэнты ў асноўным атрымліваюць стыпендыю. Студэнты чацвертага курса ўжо атрымалі тэмы сваіх дыпломных прац і пачалі збіраць матэрыялы, абмяркоўваць канцэпцыі. У будучым навучальным годзе каля 10-ці чалавек прыступіць да дыпломных экзаменаў. А потым? Потым нашых сучасных студэнтаў чакае праца, культурна - асветная дзейнасць сярод беларускага насельніцтва.

М. КУРАШ

НЕСПАКОЙНАЯ ПРАФЕСІЯ

Была поўнач. За акном бушавала завіруха. Вецер падсвістваў і гнаў снег ва ўсе закуткі. Чуваць было, як галіны дрэў у агародчыках стукалі па сценах будынка. Зіна Ганадзкая — крынкаўская акушэрка, соладка спала, бо мінулы дзень быў у яе вельмі неспакойны. На свет яна прыняла трое дзяцей.

Не праспала яна і дзвюх гадзін, як хтосьці пачаў нервова стукаць у акно.

— Пані, ратуйце нас... Пані, ратуйце маці пяцёра дзяцей!

Зіна Ганадзкая адразу здагадалася, што на вёсцы роды і трэба ехаць. Напэўна зноў бабка з бруднымі рукамі ўзялася за несваю справу, — думала.

Чалавек у кажуху быў ужо ў хаце і ад хвалявання, ветру і марозу, ў яго быў моцна чырвоны твар.

— А з якой вёскі? — запыталася яна.

— Пані, здалёк, з Рудакоў, але вы не адкажыце, едзьце, ратуйце, бо інакш памрэ, — прасіў пажылы мужчына

І як заўсёды, так і ў гэтую ноч, маладая акушэрка хутка зайшла яшчэ ў радзільны дом, пагледзела ці ўсё там у парадку, а пасля села на сані і паехала ў вёску за 13 кіламетраў.

Двума днямі пазней Зіна Ганадзкая пайшла ў кіно і не прайшло 15 мінут, як яе выклікалі, і яна паехала ў Ярылаўку.

І так, як сёння, так і тады дзьмуў парывісты марозны вецер са снегам, а гаспадар гнаў каня на ўсе чатыры нагі. За гадзіну часу заехалі ў Рудакі. Жанчына прытупленым змучаным голасам стагнала. Акушэрцы прыйшлося доўга змагацца за жыццё дзвюх асоб, якіх бабка ледзь не загнала на той свет

Зіна Ганадзкая ў першыя гады сваёй працы павяла вялікую барацьбу з цемрай.

Незадоўга будзе 10 год, як Зіна Ганадзкая працуе ў Крынках. І за гэтыя няпоўныя 10 год значна змяніліся ўмовы працы.

— Людзі сталі верыць у сілу медыцынскай навукі, рэдка давяраюць жыццё бабкам, — сцвярджае акушэрка. — Ды акушэрак цяпер шмат больш. Цяпер вельмі рэдка прыходзіцца выязджаць на вёску. Людзі самі прывозяць жанчын нават за некалькі дзён перад родамі.

Акушэрка Ганадзкая ў Крынках і аколіцы карыстаецца вялікай пашанай у насельніцтва. Яна, ураджэнка Старасельцаў, зжылася з Крынкамі. Тут яна выйшла замуж, тут і самаадданa працуе, паўсядзённа нясучы людзям дапамогу.

МІХАСЬ ХМЯЛЕЎСКІ

ЦВІЛІ РУЖЫ

(Пачатак у папярэднім нумары)

Вызначаныя мужчыны пачалі капаць магілу за стадолай Юлія Врублеўскага. Перастрашаныя, яны пачалі капаць яе надта маленькую па велічыні. Падбег гітлеравец, які ўбачыўшы гэта раззлаваўся, як шэршань, разверашчаўся і ботам вызначыў магілу размерам прыблізна 4x5 метраў. Загадаў выкапаць такой глыбокай, каб чалавек не мог дастаць да берага рукою.

Калі магіла была гатовая, пачаліся расстрэлы. На расстрэл эсэсманы прыводзілі сем'і па чарзе, ставілі на беразе магілы і страчылі з аўгаматаў. Першай папала ў магілу сям'я Міхася Кастэцкага з сынам Янкай...

У магілу падалі паўгадовыя дзеці і 90-гадовыя старэчыны. Фашысты не зважалі на людскія слёзы, не слухалі людскога плачу. Закамянелыя іх сэрцы былі здольны толькі да мардэрстваў. Калі Жэня Красніцкая не магла ісці з хаты пад расстрэл, млела, шкадавала жыцця сваіх ужо дарослых дачок, гітлераўцы пачалі яе катаваць, як жывёлу, а дачок яе прымусілі, каб вялі сваю маці пад рукі проста ў магілу.

*

Калі расстралялі ўсіх, яма была амаль поўная трупаў. Засыпалі пяском, лішні пясок разгладзілі, каб і знаку не засталося. А каб зямля не варушылася на паўжывых у магіле ахвярах, наверх палажылі тоўстае, цяжкае сасновае бервяно. Сакалдзянам прыказалі, каб ніхто там не рабіў людской магілы і не ставіў там ніякага знаку.

5. КРЫЖ ПРЫ ДАРОЗЕ

Не даходзячы да магілы паўстанцаў з 1863 года каля Копнай Гары адзінока стаіць ля дарогі скромны драўляны крыж. На магіле растуць палявыя кветкі. Крыж гэты паставілі браты ў памяць замардаванага ў гэтым месцы Аляксандра Хомчыка.

Аляксандр Хомчык жыў у Сакалдзе. У той дзень, калі эсэсманы расстралялі яго сям'ю (жонку і двое дзяцей) раніцай яго не было ў хаце. Ён быў на хрысцінах у сястры ў Верхлессі. Дамоў вярнуўся пасля абеду.

Гестапаўцы з Копнай Гары «ачылі» за парадкам, хадзілі па вёсцы, ўзброеныя ад ног да галавы.

Дома Аляксандра сустрэлі замужняя сястра Марыя Арцішэўская і маці жонкі Хвядора Красніцкая. Яны не сказалі Аляксандру, што сям'я яго расстралянaя, бо быў яшчэ п'янаваты, а сказалі яму, што сям'ю забралі немцы і кудысьці павязуць. Не верыў. Жанчыны баяліся, каб не нарабіў скандалу на вуліцы з гестапаўцамі. Аляксандр выйшаў на вуліцу, сустрэў гестапаўцаў і папрасіў іх, каб далучылі яго да сям'і. Тыя «згадзіліся». Ён вярнуўся да хаты (гестапаўцы таксама прыйшлі з ім, — зразумела, баяліся каб не ўцёк), дазволілі яму ўзяць з сабой у торбачку бутэльку малака і хлеба. Аляксандр быў узрадаваны, што пакорміць жонку і дзяцей. Выйшаў з гестапаўцамі на вуліцу і пайшлі гасцінцам ў напрамку Копнай Гары.

Цяжка стала на сэрцы Марыі і Хвядоры. Ведалі, што Аляксандра гестапаўцы заб'юць. Але вярнуць яго ўжо нельга было. Падыйшлі з плачам у канец вёскі. Далей ісці баяліся. Марыя не магла глядзець у той бок, куды пайшоў яе родны брат. Залілася слязьмі.

Хвядора затрымалася ля каліткі сваёй хаты. Гестапаўцы перавялі зяця праз мост на Сакалдзе. Хвядора ад слёз не бачыла нічога перад сабой. Пачула толькі глухі выстрал з рэвальвера. Ведала, што зяць ужо не жыў. Праз галаву туманам праляцела толькі думка: «вось, далучылі зяця да сям'і, да маёй дачкі і ўнукаў»...

6. ХМУРАЯ СУБОТА.

Родныя і блізкія замардаваных сем'яў з Ланёў, з Сакалды і Вароніч пачалі старацца аб дазволе пахаваць іх на магільніку, на сямейных магілах. Але нямецкія ўлады не хацелі нават і слухаць аб гэтым. У далейшым не дазвалялі нават зрабіць за стадолай сапраўдную магілу.

Прыйшла вясна 1944 года. Людзі не пераставалі старацца аб дазволе на пахаванне. Пачалі хадзіць і прасіць амсткамісара ў Крынках. Без выніку. Але хтосьці выказаў думку, што амсткамісар ласы на хабары, гасцінцы. Родныя за-

(Працяг на стар. 4)

ГАЙНАЎСКІЯ ДЫСПРАПОРЦЫІ

(Працяг са стар. 1)

цэнтнераў з гектара. І хаця ў параўнанні, напрыклад, з 1955 годам, у якім атрымана ў сярэднім па 12,6 цэнтнераў з гектара, назіраецца нязначны ўзрост ураджайнасці, але ўсё ж такі нельга забываць, што гэтая ўраджайнасць ніжэйшая ад сярэдняй на Беласточчыне і шмат ніжэйшая ад сярэдняй у краіне. Не лепшае становішча і ў жывёлагадоўлі. У 1959 годзе на 100 гектараў угоддзяў было ў сярэднім 27,5 кароў, гэта значыць на 0,7 менш, чым у 1955 годзе.

У чым жа тут справа. Мо' на Гайнаўшчыне неўраджайная глеба? Не, яна не горшая, чым у другіх паветах Беласточчыны. Наадварот, глеба тут шмат лепшая, чым, напрыклад, на Сакольшчыне або ў Беластоцкім павеце. І земляробы Гайнаўшчыны не гультаі. Працуюць, не шкадуючы сіл. Але добрых вынікаў усё нейк не відаць.

Павятовая канферэнцыя ПАРП ясна адзначыла, што з'яўляецца прычынай такой адсталай сельгасвытворчасці павета. Справа тут у прымітыўнасці апрацоўкі зямлі. Як не дзіўна, але большасць сялян Гайнаўскага павета апрацоўвае зямлю прадзедаўскім метадам. Змена адбылася толькі ў тым, што драўляную саху замяніў жалезны плуг.

У пераважнай большасці земляробы тут не прымяняюць асенняга ворыва пожні. Шмат сялян зусім не прымяняе зімовага ворыва, а вясной, у свежа заараную раллю, сеюць збожжа ўручную. Зусім невялікая колькасць сялян абсявае палеткі высокаякасным адабраным насеннем і яшчэ менш прымяняе мінеральныя ўгнаенні. Калі да гэтага дадаць адсутнасць усялякай барацьбы з пустазеллем і іншымі шкоднікамі раслін, дык прычына слабой ураджайнасці палёў Гайнаўшчыны стаецца зусім зразумелай.

КАБ КОНЬ НЕ З'ЯДАЎ СЕЛЯНІНА

Ці ёсць магчымасці паправіць такое становішча сельскай гаспадаркі ў павеце? Ёсць! Павятовая канферэнцыя партыі бачыць гэтыя магчымасці ў механізацыі апрацоўкі зямлі. Але машына не пад сілу малазямельнаму селяніну. Трэба аб'ядноўвацца.

Нажаль, у Гайнаўскім павеце ўсё яшчэ мала сельгасгурткоў. Існуюць яны ў 45 вёсках, і гуртуюць 785 сялян. Толькі два з іх, у Чыжах і Курашаве, у мінулым годзе купілі трактары і цэлыя камплекты сельгасмашын. Як на адсталую Гайнаўшчыну — гэта кропля ў моры. І таму партыйная канферэнцыя звярнула асаблівую ўвагу ў сваёй пастанове на неабходнасць паскорыць арганізацыю сельгасгурткоў. Гэта пакуль што адзіная дарога павышэння сельгасвытворчасці павета. Без сельгасгурткоў механізацыя не можа адбыцца. А яна ж неабходна. З ёю таксама цесна звязана справа рэдукцыі празмернай колькасці коней ў сялянскіх гаспадарках. Не можа ж існаваць надалей такое становішча, як напрыклад, у вёсцы Курашава, або Палічна, дзе на аднаго каня выпадае ўсяго толькі 1,66 гектараў угоддзяў.

— Конь на такой гаспадарцы, — гаварыў дэлегат на партыйнай канферэнцыі з Палічнай, — гэта самагубства селяніна. Ён жыўцом з'ядае чалавека.

І гэта праўда, зважыўшы, што за кошт таго, што з'ядае адзін конь, можна было б утрымаць прыкладна 2 каровы, або некалькі штук свіней.

Ці нашая дзяржава можа забяспечыць сельскую гаспадарку адпаведнай колькасцю машын? Так, можа. Калі разыходзіцца аб Гайнаўшчыне, дык у гады бліжэйшай пяцігодкі прадбачваецца, што на яе палях будзе працаваць 220 трактараў (у мінулым годзе працавала іх толькі 6), 110 жняярак, 340 касілак, 320 снапавязалак і шмат другіх сельгасмашын. З сумы 700 мільёнаў злотых, якая прадбачваецца на капіталаўкладанні ў Гайнаўскім павеце, не малая частка прызначаецца на развіццё сельскай гаспадаркі. Карацей кажучы, у Гайнаўскім павеце створаны выдатныя ўмовы дзеля таго, каб падняць сельскую гаспадарку на вышэйшы ўзровень. Справа толькі ў падрыхтоўцы сялян да прыняцця механізацыі ў такім шырокім маштабе, у зразуменні неабходнасці арганізацыі сельгасгурткоў. І ў гэтым, як падкрэслівалася на партыйнай канферэнцыі, не малая роля партыйных арганізацый вёскі і паасобных членаў партыі.

ЛЯКАРСТВА НА РАЗДРОБЛЕНАСЦЬ СЯЛЯНСКІХ ГАСПАДАРАК

Адны толькі сельскагаспадарчыя гурткі не могуць яшчэ ў цэласці развязаць праблемы. Неадлучным спадарожнікам сельскай гаспадаркі Гайнаўшчыны з'яўляецца усё большы працэс яе раздраблення. Штогод прыбывае ў павеце 400 новых гаспадарак. Селянін, які гаспадарыў прыкладна на 10-ці гектаравай гаспадарцы, дзеліць яе на 3-х сыноў. Такім чынам, з адной сярэднегектаравай гаспадаркі ўтвараюцца тры новыя, карлікавыя, я б сказаў, хворыя гаспадаркі. Лякарства механізацыі тут не заўсёды дапаможа. Невялічкі арэал зямлі гэтых гаспадарак амаль зусім абмяжоўвае прымяненне, ужо не гавару аб трактары, але і наогул сельскагаспадарчых машын.

— Добра, — скажаце, — але ж шпаркае развіццё прамысловасці Гайнаўшчыны гарантуе працу сотням асоб. Гэта праўда. Але ўсё ж-такі развіццё прамысловасці, няхай яно будзе і вельмі вялікае, поўнасцю не можа ліквідаваць наступаючай раздробленасці сельскай гаспадаркі. Ці ёсць жа тады лякарства на яе ліквідацыю? Ёсць. Гэта калектывізацыя сельскай гаспадаркі. Аб гэтым, зрэшты, шмат гаварылася на канферэнцыі. Партыя ясна гаворыць, што сумесна з арганізацыяй сельгасгурткоў будзе пакладаць усе намаганні дзеля таго, каб штораз больш сялян разумела неабходнасць калектывізацыі, каб яны арганізавалі новыя спулдзельні прадукцыйныя.

Няма іншай дарогі ў развіцці сельскай гаспадаркі. І толькі ў такім выпадку можна гаварыць аб ліквідацыі празмернай дыспрапорцыі паміж развіццём прамысловасці і сельскай гаспадаркі, як на Гайнаўшчыне, так і ва ўсёй краіне.

В. БАРШЧЭЎСКІ

(Пачатак у папярэднім нумары)

Нераздзельна з навучаннем выступае і выхаванне, у якім таксама неаднойчы не менш труднасцей.

Возьмем прыкладна вучня «У». Быў у І, ІІ, ІІІ, ІV класах як кожны іншы, асабліва нічым не адрозніваўся. Часам не падрыхтаваў урока — здараецца. У пятым класе пачалося ад таго, што перастаў слухаць заўвагі настаўнікаў. Стаў спрэчлівым, непаслухмяным (можна падумаць — гэта непазбежна ў псіхалагічным развіцці). Што за раптоўная перамена з вучнем «У». Няпраўда, перамена не раптоўная. Яна нарастала ад якогась часу. Але мы яе заўважылі толькі тады, калі яна выявілася ў больш ці менш вострай форме. Дагэтуль не бачылі толькі таму, што часта як школа, так і дом мала ўвагі звяртаюць на жыццё вучня за парогам школы. Не павінны мы з абыякавасцю глядзець на паводзіны вучня па-за школай. З кім ён бывае, што і як робіць, як забаўляецца, хто і які мае на яго ўплыў. Такія назіранні памогуць адпаведным спосабам супрацьставіцца не-

ўплыў як на навучанне, так і на выхаванне.

З гэтым яшчэ ў нас не зусім добра. Часта можам сустрэць такое становішча, калі бацькі разважаюць так: «У яго яшчэ вочы маладыя, ён і ў куточку ўбачыць». Як жа часта вучні рыхтуюцца да ўрока дзесь у кутку на лаве пры цёмнай лямпе. Часта можам сустрэцца і з такім фактам што ў адным канцы пакоя пры стале збіраецца моладзь, іграе ў карты, ці вядзе вясёлую гутарку, а ў другім кутку, у агульным шуме, рыхтуе ўрокі вучань. Ці такая падрыхтоўка дасць жаданыя вынікі? Сумняваюся ў гэтым.

Часта бацькі нашых дзяцей не могуць сабе ўявіць, што нават найлепшае дзіця, папаўшае ў такія абставіны, не зможа належна прыгатаваць урокі. Яно мімавольна будзе слухаць гутаркі старэйшых, яго ўвага раздвоіцца.

Абавязкам усіх бацькоў і настаўнікаў з'яўляецца стварэнне дзецям як мага лепшых абставін працы. Калі іх немагчыма стварыць канкрэтна ў хаце вучня «у», трэба дагаварыцца з суседам, хай супольна з яго дзецьмі вучыцца і ваша.

АЛЯКСАНДР ХАРКЕВІЧ Ляшукі

«З настаўніцкай нівы»

МАЕ НАЗІРАННІ

пажаданым і дрэнным уплывам асяроддзя.

Часта здараецца так, што ўплыў на паводзіны вучня можа мець яго старэйшы сябра Ваня, Пеця, ці Сеня, які яшчэ сам патрабуе выхаваўчай апекі. Гэты «апякун», калі мы яму не перашкодзім у час, звядзе вучня на дрэнную дарогу. (Можна даць прыклад). Што зрабіць, каб так не было з нашымі вучнямі? Назіраць, сачыць за імі, і гэта дасць нам магчымасць своечасова пазбавіць іх ад непажаданых, кепскіх ўплываў. У нашай практыцы бывае наадварот. Мы ўнікаем часта ў выхаваўчыя справы тады, калі ўжо вельмі позна, калі вучань праявіў свае недахопы. Вось гэта і паніжае ўзровень нашай выхаваўчай працы.

Вучань курыць, употай п'е гарэлку — тады мы і бацькі прымаем меры. Узнікае пытанне, а хто яго навучыў? Хіба, не школа. У выхаванні трэба рабіць прафілактыку, калі можна так выразіцца.

Зразумела, справы, аб якіх пішу, не новыя, але думаю, што аб іх нельга забываць. Аб іх трэба гаварыць на бацькоўскіх сходах, дзяліцца з бацькамі сваімі заўвагамі. Бацькоўскія сходы стануць цікавейшымі, калі настаўнікі на іх будуць даваць канкрэтныя прыклады (якіх заўсёды хопіць) са свайго асяроддзя і на прыкладах пакажуць суцэльную справу выхавання. Зразумела, ўсяго на адным сходзе немагчыма ахапіць, такая праца павінна быць, калі можна так выразіцца, доўгахвалёвай.

Дзеля лепшага азнаямлення з абставінамі працы вучня, важным момантам з'яўляецца наведванне вучняў на даму. Настаўнік, калі асабіста з'явіцца ў хаце вучня, мабілізуе яго да працы. Але не толькі ў гэтым справа. Настаўніку, а таксама і бацькам, не павінна быць абыякавым, калі і дзе вучань выконвае дамовую працу, ці мае свой адпаведны куток, добры свет, ці яму ў гэтай працы ніхто не перашкаджае. Гэтыя, здавалася б, дробныя справы маюць вялікі

Безумоўна, тады трэба назіраць за дзяцьмі.

Каб справамі выхавання дзяцей бліжэй зацікавіць нашых бацькоў, я думаю, што не дрэнна было б, каб у «Ніве» у кутку «З настаўніцкай нівы» на канкрэтных прыкладах з асяроддзя (можна без прозвішчаў) паказаць пэўныя выхаваўчыя праблемы школы. Гэта магло б зацікавіць як бацькоў, так і настаўнікаў. Гэта дало б магчымасць дзяліцца сваімі заўвагамі аб выхаванні. Думаю, што «Ніва» знайшла б на гэта месца на сваіх старонках.

Бо нам трэба ведаць, што робіцца на нашых вёсках, належыць раз'ясняць, што школа — гэта не войска, што яе праца цесна звязана з асяроддзем і бацькамі, якія частку выхаваўчай працы і адказнасць за яе павінны прыняць на сябе. Праўда, ёсць такія, якія гэтую справу разумеюць, прымаюць актыўны ўдзел у выхаваўчай працы, але яшчэ не ўсе. Знаю са сваёй практыкі, што неаднаразова можна сустрэцца з такімі сцвярджэннямі: «такая там школа, так там і вучаць...», калі вучань штосьці дрэннага зрабіў. Але ў той момант, калі вучань робіць што-небудзь дрэннае, ніхто са старэйшых нават яму ўвагі не зверне, не пасароміць яго, адносіцца да гэтых спраў з абыякавасцю, віну складае на школу, не бачачы у гэтым сваёй.

Бацькі часам у прысутнасці дзіцяці сцвярджаюць: «...ну, з цябе-такі не будзе добрага вучня». Як жа часта вучань бярэ сабе гэтыя словы глыбока ў думку, разважае над імі, а потым робіць няправільны, шкодны для сябе вывад: «...ну што, калі не будзе, дык і не варта брацца за работу»... Тут, наадварот, мы павінны падтрымаць у вучня ахвоту да працы, стварыць перад ім перспектывы, зацікавіць. Дапаможам вучню, сабе і настаўніку, створым спрыяльную атмасферу працы, якой часта не хапае ў нашых дзяцей.

ЦВІЛІ РУЖЫ

(заканчэнне)

мардаваных пачалі хадзіць да амсткамісара з гасцінцамі. Кожны «візіт» каштаваў людзям многа масла, грошай, дываноў..., усяго, а найбольш — здароўя. Урэшце, амсткамісар «памякчэў» і дазволіў, але прыказаў, каб пахаванне адбылося па-ціху, без шуму і плачу.

Чэрвеньскія дні прыносілі добрыя весткі з фронта. Усе чакалі вызвалення. Былі, зрэшты, ужо перакананы, што яно хутка прыйдзе. Але які цяжар перажывалі тыя, хто меў адкопваць трупы і перавозіць іх на магільнік. І вось адна з чэрвеньскіх пятніц. Навокал усё красавала. Здавалася, што прырода абыякава адносіцца да людской крыўды, людскіх трагедый. Лугі пакрыліся страка-

тым квеццем Сонейка не шкадавала сваіх праменняў, але на іх не маглі глядзець людзі, якія адкопвалі трупы сваіх родных.

Родныя і блізкія замардаваных нарыхтавалі 56 трумнаў. Пачалі адкопваць пад вечар, але да ночы не дабраліся нават да паловы замардаваных. З пераплеценымі рукамі і нагамі, цэлы ляжалі ў розных позах.

Пазнавалі сваіх, у асноўным, па вопратцы. У суботу раніцай, яшчэ перад усходам сонца павязлі людзі першыя трумны на магільнік пад Супрасль. Везці грамадай нельга было...

Апошнія свежыя магілі пакідалі людзі каля абеда. На многіх магілах адразу пасадзілі расцвіўшыя ружы, над якімі і па сённяшні ціха шумяць адвечныя сосны.

МІХАСЬ КУРАШ

СПАТКАЛІ СВЯТА

Міліцыя! — з трывогай ускрыкнуў Міхась, выглядаючы праз акно на вуліцу. На вуліцы, перад брамай, затрымаўся аўтамабіль, з якога выйшлі два міліцыянеры, накіроўваючыся да памяшкання Зубрыцкіх.

— Зноў самагонкі шукаюць, — адазваўся стары Алесь, накладаючы капоту і рыхтуючыся да прыняцця няпрошаных гасцей.

Неўзабаве раздаўся стук у дзверы і ў хаце з'явіліся два міліцыянеры.

— Ну, як там, многа самагону падрыхтавалі на свята? — пачаў пасля прывітання адзін з міліцыянераў.

— Не ў галаве нам самагон; абы хлеба ды прывару да новага хапіла, — адказаў стары, як мага спакайней, хоць у самога непрыемныя дрыжыкі прабеглі па целе.

— Хіба ж можна без самагонкі свята правесці? Гэта ў Слабодцы не ў звычаю, — заўважыў насмешліва другі міліцыянер.

— Калі не верыце, дык шукайце.

— Пашукаем, — адказаў міліцыянер.

Міліцыянеры агледзеліся па хаце, але нічога падазронага не знайшлі. Пасля хадзілі па сенях, па хлявах, заглядалі ў пуню. Самагону нідзе не было.

— Вось бачыце, што нічога няма. Нехта непатрэбна на нас нахлусіў, — пасмяляўшы, заўважыў стары.

Міліцыянеры заглянулі пад павець. Адзін з іх глянуў за дровы. Спрактыкаванае вока заўважыла ўсхваляванасць старога.

— Тут самагон, — сказаў ён ўпэўнена.

— Ну што вы, адкуль жа ён тут узяўся, — яшчэ больш збянтэжана адказаў стары.

Міліцыянер, уважліва прыглядаючыся, заўважыў, што каля кучы дроў на трэсках і ламаччу, якія пакрывалі зямлю ў павеці, ляжалі камкі зямлі і пясок.

— Пабачым, што там пад дровамі, — сказаў ён і прыняўся раскідваць дровы. Адгарнуўшы трэскі, ён заўважыў пад дровамі шыйку бутлі. Ён пацягнуў за шыйку і выцягнуў пяцілітровую пасудзіну з самагонам.

Стары, які, растроены, нерухома прыглядаўся да іх работы, раптам ажывіўся. З хуткасцю дваццацігадовага дзяцюка ён схапіў дошку і замахнуўся, каб разбіць бутлю. Аднак яму гэта не ўдалося. Другі з міліцыянераў, падскочыўшы да яго, перашкодзіў яму здзейсніць задуманае.

— Ну, нясі здабычу ў аўтамабіль, — звярнуўся міліцыянер да свайго таварыша, — а я зраблю парадак, каб гаспадар не наракаў.

У сапраўднасці, ён хацеў пашукаць, ці няма яшчэ самагону. Але даканчыць яму работы не давялося. Калі яго таварыш нёс бутлю з самагонам, з хаты выскачыла раз'юшаная нявестка Алеся — Ніна. Не ўгледзеўшы нічога зручнейшага пад рукой, яна схапіла цабэрчык і кінулася на міліцыянера. Замахнуўшыся з усёй сілы яна намагалася трапіць у бутлю. Вопытны ў гэтых справах, міліцыянер закрыў бутлю плячом і адбіў удар.

Гэта прывяло Ніну да шалу. Яна пачала малаціць цабэркам міліцыянера, пакуль не падаспеў на дапамогу яго таварыш. Бутля засталася цэлай.

*

— І як яны маглі знайсці? — здзіўляўся Міхась, калі пасля ад'езду міліцыянераў усе сабраліся у хаце. Мабыць нехта падказаў. Але ж я хаваў ноччу і так сляды зацёр. Ну, а цяпер з бяды не выблытаешся.

— Скажам, што нічога не ведаем, павучаў бацька. Я сам буду апраўдвацца. Старому хутчэй павераць. Мо' ўдасца выкруціцца. А калі і не, усё ж лепшы спагад будзе. А ты, — звярнуўся ён да нявесткі, — злётай да Лаўрэнук, ды й пагавары з ёй, няхай цябе ратуе. За напад на міліцыянера моцна судзяць.

*

Судзілі бацьку і нявестку. На Міхася не было доказаў. Бацька ўзяў усё на сябе.

Ён сядзеў на лаве абвінавачаных згорблены і апусціўшыйся, быццам на дзесяць год пастарэў, і гаварыў дрыжачым голасам.

— Бутлю з самагонам я знайшоў у карчах яшчэ ў пазапрошлым годзе, калі пасвіў кароў у лесе. Па дурасці забраў з сабою і схаваў пад павець у дровах. Водкі я не п'ю і самагонкі я ніколі не гнаў.

— А навошта ж тады абвінавачанаму была патрэбна гэтая самагонка? — спытаў суддзя.

—Я хворы на рэўматызм.

Па зале суда разнёсся прыдушаны смех.

— Націраць добра, памагае, — як бы апраўдваючыся не перад судом, а прысутнымі ў зале, гаварыў абвінавачаны.

— А горла паласкаць яшчэ лепш, — адазваўся прыцішаны, але даволі моцны голас, што яшчэ больш ажывіла прысутных у зале, а суддзя вымушаны быў паклікаць усіх да парадку.

— Я нікога не біла, — апраўдвалася Ніна. Я заўважыла, што міліцыянеры нечага шныраць пад павеццю і выйшла на панадворак, каб спытаць, чаго яны хочуць, а міліцыянер схапіў мяне ззаду за рукі, вось суседка Марыя ўсё бачыла і можа ўсё гэта падцвердзіць.

— Папрасіце сведку Марыю Лаўрэнук, — загадаў суддзя.

— Я, — паказвала Лаўрэнук, — стаяла з дзіцём ля акна і бачыла, як Ніна Зубрыцкая стаяла на панадворку. Яна нешта гаварыла да міліцыянераў.

— Не, я не чула што. А цабэрыка там я ніякага не бачыла. Ніна стаяла спакойна. Раптам падыйшоў да яе міліцыянер і давай яе палкай малаціць.

— Дрэнна вы з абвінавачанай дагаварыліся, — заўважыў суддзя.

— Каб я так з месца не сышла, як праўду гавару. — клялася Марыя.

*

— Дык вось, — прыдзецца на старасць у турме пабываць, — гаварыў стары Алесь, вяртаючыся з гайнаўскага суда дамоў. — Праўду кажуць — ад турмы і торбы не выракайся.

Ён быў прыгавораны судом на 6 месяцаў турмы і 2000 зл. штрафу. Ніна таксама атрымала шэсць месяцаў турмы. Суседка не памагла.

— І трэба ж было сабе бяды нажываць! — бурчэў стары пад носам.

Але шкадаваць было ўжо позна.

САВА

АДВЕЧНАЯ ТЭМА НЕ СТРАЦІЛА АКТУАЛЬНАСЦІ

ЦІ БЫВАЕ КАХАННЕ З ПЕРШАГА ПОЗІРКУ?

(з маладзёжнай дыскусіі ў БССР)

Аб каханні з першага позірку часта гавораць і спрачаюцца. Сярод моладзі знойдзецца шмат такіх, хто верыць у яго, і не менш такіх, хто зусім адмаўляе такое каханне.

Мне здаецца, што ўся справа тут у тым, як разумець гэтае «каханне з першага позірку».

У жыцці нярэдка здараецца так. Жывуць сабе юнак і дзяўчына, не ведаюць аб існаванні адзін аднаго. У марах кожнага, бясспрэчна, жыве вобраз любімага чалавека. Але вось які-небудзь нечаканы выпадак дае магчымасць сустрэць жывога носьбіта гэтага вобраза. Гэта можа адбыцца на канцэрце, на маладзёжным вечары, у чарзе ля касы кіно ці проста на тралейбусным прыпынку. Усяго некалькі слоў, а то і проста позіркаў, і яны ўжо думаюць адно пра аднаго.

А далей... далей усё залежыць ад многіх «калі».

Калі яны пазнаёмяцца і, сустракаючыся, будуць адкрываць адзін у другога ўсё новыя і новыя станоўчыя якасці, калі яны адчуюць, што не могуць далей жыць адзін без аднаго, і, калі, нарэшце, пажэняцца, — тады яны маюць права сцвярджаць сваім сябрам, што кахаюць з першага дня знаёмства, з самага першага позірку. Бо каб так заявіць, яны мелі час праверыць свае пачуцці.

Але ж ёсць і такія, што лічаць: сустрэў, зірнуў — і адразу закахаўся... Хоць заўтра — ў ЗАГС.

Сапраўды моцнае пачуццё так проста і адразу не ўзнікае.

Давайце ўявім наступнае. Юнак, якому пры першай выпадковай сустрэчы спадабалася дзяўчына, не знайшоў у сабе рашучасці пазнаёміцца з ёю і прызначыць спатканне. Як быццам і «першы позірк был», і магчыма не адзін. Але дзе ж каханне? Зразумела, не стане сур'ёзны юнак у такім выпадку сцвярджаць, што без гэтай «каханай» не ўяўляе свайго жыцця.

Але можа здарыцца яшчэ і так. Маладыя людзі пазнаёміліся прызначылі спатканне. На душы ў абодвух было светла і радасна — «Гэта — каханне, — думалася кожнаму. — Цяпер на ўсё жыццё». А прыйшлі на спатканне — і зразумелі, як не падыходзяць адно адному. І пры гэтым зусім не абавязкова, каб адзін з іх быў благім чалавекам.

Такім чынам, каханне з першага позірку існуе, але існуе яно толькі ў тым выпадку, калі, нарадзіўшыся з першага, працягваецца да апошняга позірку, як кажуць, да канца жыцця.

Колькі бывае такіх пачуццяў, якія ўзнікаюць пад уражаннем першага знаёмства, першага позірку! Але мы хутка забываем аб іх, яны знікаюць з памяці амаль назаўсёды.

Мне прыгадваюцца словы адной песні, у якой аб гэтым сказана вельмі правільна.

Не вер каханню з «першага
пагляду»,
І не пакутуй, дружа мой, дарма:
Не будзе там ні радасці, ні ладу,
Дзе пачуцця сапраўднага няма.

Чакайце, сябры, не спяшайце,
Праверце пачуцці не раз,
У сэрца свайго запытайце,
І дасць яно шчыры адказ!

В. СЯРГЕЕЎ

(«Маладосць», снежань 1959 г.)

ФАЛЬКЛОР БЕЛАСТОЧЧЫНЫ

Ой, дзень добры, дзеванька,
Куды йдзеш?
Скажы, скажы праўданьку,
Дзе жывеш.

А я жыву край мора.
Край вады,
Збудавала хатаньку
З лебяды.

А я сабе сенюшкі
Прыпляту
З харошага дзерава —
З асату.

І прыехаў Ясянько
Уначы.
Прымі, прымі, Касянька,
Да сябе.

Ой, не буду я цябе
Прымаць,
Ты захочаш ночаньку
Начаваць.

Я не буду ночанькі
Начаваць,
Толькі буду месячыка
Чакаць.

Зышоў, зышоў месячык,
І зара.
Бывай, бывай, Касянька,
Здарова.

Палажу я кладку
На быструю рэчку,
Пайду да матулі
На ўсю цёмну ночку.

Ступлю я на кладку,
Кладанька хібнецца.
Памрэ бацька, маці,
Гасціна мінецца.

Жана мужа да не злюбіла яго,
Да з паўночы да зарубіла яго.
Да прыехалі ўсе тры брацейкі яго:
Братавая, ты лябёдуха наша,
Дзе падзела ты брата нашаго?
Да паехаў ён у вялікі прыём,
Да бог знае калі, вернецца ён.
Братавая, ты лябёдуха наша,
Да што ў цябе кроў на сцяне?
Дзевярыкі, вы саколікі мае,
Нарэзала я і гусей і курэй,
Спадзявалася з паўночы гасцей.
Братавая, ты лябёдуха наша,
Адамкні ты камору сваю.
Дзевярыкі, вы саколікі мае,
Пагубіла залатыя ключы
Да у полі пшанічаньку полючы.

Ад Тэклі Рукшы (102 гады) з вёскі Сухінічы, Сакольскага павета, запісаў у жніўні 1959 г. Валодзя Цілюлька.

З КРАІНЫ ФАРАОНАЎ

«З краіны фараонаў» — гэта польская версія папулярнай працы нямецкага аўтара Ото Нойберта, якая выйшла ў 1956 годзе. Кніжка выдадзена ў шматлікіх краінах, між іншым у Англіі, Францыі, Даніі, Галандыі, Іспаніі, Італіі, Злучаных Штатах, Балівіі, Венесуэле, Канадзе.

У польскім перакладзе зроблены скарачэнні, а таксама некаторыя дапрацоўкі, якія адпавядаюць сучаснаму стану навукі.

Для гаспадынь

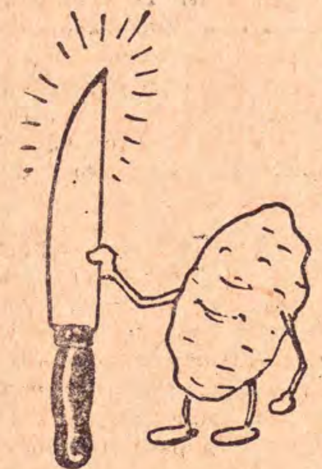

КАРОТКІЯ ПАРАДЫ

Тлустыя плямы на дыванах знішчаюць з дапамогай шматка, змочанага ў чыстым бензіне.

*

Пацямнелыя кухонныя нажы варта пацерці сырой бульбінай і яны зноў стануць блішчэць.

*

Бульба ў мундзірах будзе куды смачнейшай, калі ў бульбінах на адным месцы зрабіць надрэз і гатаваць у салёнай вадзе.

*

Брудныя скураныя сумачкі спачатку чысцяць вадой з невялікай колькасцю воцату. Калі сумачка высахне, праціраюць сумессю збітага яечнага бялка і шкіпінару, а потым наводзяць бляск мяккім шарсцяным шматком.

*

Каб нарэзаная кружочкам цыбуля пры падсмажванні не падгарала і не чарнела, яе трэба крыху прыпудрыць (прысыпаць злёгку) мукой перад тым, як класці на патэльню.

Масква ноччу.

СКОК З ВЫШЫНІ 1 750 МЕТРАЎ БЕЗ ПАРАШУТА

Вядомая савецкая парашутыстка Надзежда Прахіна зрабіла незвычайны ў гісторыі спорту скок.

У Плоўдзіве (Балгарыя) адбываліся спартыўныя спаборніцтвы. Апошнім нумарам быў скок з вышыні 1750 м, падчас якога трэба было выконваць розныя фігуры. Закончыўшы практыкаванні ў паветры, Прахіна аказалася на вышыні каля 1000 м. над зямлёй. Пацягнула тады за кольца, каб раскрыць парашут. Не адчула аднак штуршка, як гэта бывае, калі раскрываецца парашут: над галавой у яе не развілося палатно.

Прахіна ўбачыла, што ў парашуце заблыталіся шнуркі. Спрабавала іх разблытаць, але, нажаль, гэта ёй не ўдалося — малы дапаможны парашуцік абкруціўся вакол іх. Зямля набліжалася, як страла, і не было ўжо часу, каб дрэзаць шнуркі, што дазволіла б раскрыць запасны парашут. Прахіна выцягнула яго аднак з торбы і з усяе сілы адкінула ў бок — парашут не раскрыўся. Яшчэ некалькі разоў адкідала парашут убок і цягала за шнуркі. Усё гэта працягвалася 40 секунд. Апошнім намаганнем Прахіна падцягнулася на шнурках, нязначна аслабляючы ўдар аб зямлю.

У выніку выпадку Прахіна зламала два пазванкі і пацярпела агульны шок. Аднак засталася ў жывых, дзякуючы незвычайнай трываласці. Акрамя таго, мела незвычайнае шчасце, бо ўпала на мяккае зааранае поле непадалёку аэрадрома.

Прахіна выйшла ўжо са шпіталя і думае пачаць ізноў спробы скоку з парашутам.

МІКРАФОН У СЭРЦЫ

Савецкія кардыёлагі пачалі прымяняць нядаўна спецыяльна сканструяваны мікрафон для падслухвання працы сэрца.

Меншы ад запалкі апарацік уводзіцца да сэрца праз аорту, ці праз горла. Мікрафон злучаецца з узмацняльнікам і магнетафонам. Рухавыя імпульсы сэрца запісваюцца на фатаграфічнай плёнцы.

НАЙЛЕПШАЯ ГАСПАДЫНЯ

У Будапешце быў аб'яўлены конкурс на найлепшую хатнюю гаспадыню. Сярод некалькіх тысяч удзельнікаў першую ўзнагароду (швейную машыну) атрымаў... бацька пецярых дзяцей Зігмунт Бадо, які сам адводзіць дзяцей у яслі (жонка раней ідзе да працы), купляе запасы, варыць страву, латае і цыруе бялізну.

НІЗКІЯ ЖАНЧЫНЫ ДОБРЫМІ ЖОНКАМІ

Адзін з парыжскіх адвакатаў, які займаецца выключна разводамі, аблічыў на падставе 700 спраў, што нізкія жанчыны з'яўляюцца лепшымі гаспадынямі і вярнейшымі жонкамі, чым жанчыны высокія і шчуплыя.

СМЕРЦЬ НА ДАРОГАХ

Французскі міністр унутраных спраў падаў да ведама, што ў катастрофах на дарогах Францыі за 9 месяцаў 59 г. загінула 6 124 асобы, раненых было 131 656 асоб.

ДЗІЦЯ З ПАЛАВІНАЙ МОЗГУ.

Венскі спецыяліст у галіне мазгавых хвароб др. Краўс выняў 5-гадоваму хлопчыку палавіну мозгу. Дзіця адчувае сябе добра.

Калі малы балгар прыехаў некалькі месяцаў таму назад у венскі шпіталь, не мог стаяць, хадзіць, гаварыць.

Даследы паказалі, што левая палавіна мозгу была хворай і перашкаджала нармальна працаваць другой, здаровай палавіне. Доктар Краўс пастанавіў выкінуць хворую частку мозгу.

Цяпер дзіця ходзіць і гаворыць. Можа выконваць розныя рухі рукой, якая раней была спаралізаванай.

12-ГАДОВЫ ВЕЛІКАН

У мясцовасці Курдай у Казахстане жыве 12-гадовы велікан — Саша Мальвін. Мае ён 170 см. росту і важыць 80 кг. Без цяжкасці паднімае 100 кг. вагі, а 2 вядры, поўныя вады, можа, не змучыўшыся, насіць цэлую гадзіну. Саша мае «воўчы» апетыт, і, як кажуць урачы, развіваецца нармальна.

ГІСТОРЫЯ ЛІЧБ

Лічбы — гэта сімвалы, якія абазначаюць колькасць. Ёсць іх дзесяць: 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9. Пры дапамозе лічб можна запісаць розныя лікі, весці падлікі і ўвогуле лічыць.

Лічбы маюць сваю гісторыю. Звязана яна з развіццём людскога розуму і культурнага ўзроўню.

Гісторыя гаворыць, што калі з'явілася пісьмо, тады з'явіліся і знакі — сімвалы, якія служылі для абазначэння лікаў. Самыя простыя знакі, якімі карысталіся для абазначэння лічб на пісьме, вядомыя нам з раскопак. Былі яны розныя. У старажытным Егіпце праз нейкі час 5 абазначалася як голуб, 7 — дзевень, 10 — падкова і г. д. Калі людзі хацелі напісаць якуюнебудзь лічбу, то проста малявалі адпаведны прадмет. З часам гэты цяжкі спосаб замяніў прасцейшы.

Вавіланяне, якія карысталіся кліновым пісьмом, адзінку абазначалі як клін, 2 — два кліны, 10 — клін з падоўжаным вастрыём налева і г. д.

У Кітаі і Індыі сімвалы лічб пастаянна змяняліся, удасканальваліся. Яшчэ сёння мы карыстаемся рымскімі лічбамі. Ды яны зусім непрыдатныя для лічэння.

Лічбы, якімі карыстаецца сёння ўвесь цывілізаваны свет, называюцца арабскімі. Праўдападобна, што арабы прынеслі іх з Індыі ў Егіпет, адкуль па пабярэжжы Міжземнага мора яны каля X ст. н. э. зайшлі ў Еўропу. Зразумела, першыя гэтыя лічбы адрозніваліся ад нашых (глядзі рыс.).

Этапы развіцця нашых лічбаў.

а) лічбы, якімі карысталіся індыйцы,

б) лічбы, якімі карысталіся арабы на ўсходзе

в) лічбы, якімі карысталіся арабы на захадзе

г) лічбы з IX стаг.

д) лічбы з XIII стаг.

е) лічбы з XV стаг.

Навіны медыцыны

Раздрабляюцца почачныя камені

Пры хваробе почак часта выступае ў хворага так званае почачнае калацце, пры якім раптоўна ўзнікае нясцерпны боль. Прычынай почачнага калацця часцей за ўсё бывае невялікі, меншы за гарошыну, каменьчык з вострымі вугламі, які залягае ў мачаточніку. Каменьчыкі ўтвараюцца ў почках у выніку няправільнага абмену рэчываў, паступова растуць за кошт адкладанняў усё новых і новых слаёў солей, і, урэшце, выходзяць у мачаточнік.

Як жа пазбыцца іх адтуль? Нават калі ўрач супакоіць боль, або, як кажуць, «купіруе» прыступ, выздараўленне не прыходзіць — прычына хваробы застаецца. Для выдалення каменя робяць складаную аперацыю, якая не заўсёды заканчваецца ўдала. Але да гэтага часу іншага выхаду не было.

І вось інжынер Рыжскага электрамеханічнага завода «ВЭФ» Л. Разе і кандыдат медыцынскіх навук урач В. Гольдберг сканструявалі апарат, які зусім бязбольна ўводзіцца ў мачаточнік і без хірургічнага ўмяшання раздрабляе камені любога размеру. Апарат мае складаную канструкцыю. Перш, чым расціснуць камень шчыпцамі, трэба ўбачыць яго. У тоненькай трубачцы змантыраваны спецыяльныя аптычныя прыборы, асвятляльная лямпачка, тросікі да канцоў шчыпцаў.

Уся аперацыя па раздрабленню каменя не тоіць для пацыента ніякай небяспекі. Апарат паспяхова прайшоў клінічныя выпрабаванні і перадаецца для серыйнай вытворчасці.

ПАРЫЖСКІЯ МАДЭЛІ ПАЛЬТО

Добрая ініцыятыва

Праўленне гміннай спулдзельні ў Міхалове на адным з сваіх паседжанняў вырашыла палравіць дастаўку штучных угнаенняў для сваіх сялян у 1960 г. Па прычыне вялікіх адлегласцей ад некаторых вёсак да ГС-а ў Міхалове вырашана наладзіць увясною некалькі пунктаў продажу штучных угнаенняў у вёсках. Дзякуючы гэтаму сяляне не будуць вымушаны марнаваць многа часу на падарожжа фурманкамі да ГС-а, а таксама пазбегнуць доўгіх чаканняў на пакупку ў магазіне. Таксама кіраўніцтва гэтага ГС-а арганізавала курс крою і шыцця для жанчын. Вядзе яго гр. Надзя Азябла з Пяньквў. Курс прадугледжваецца на адзін месяц, але, калі будзе патрэба. дык працягнецца і даўжэй.

М. К.

Злеўня ў Новай Волі

На сходзе членаў млечарскага кааператыву ў Новай Волі Беластоцкага павета усе члены аднагалосна выразілі патрэбу пабудовы новага будынку на злеўню малака для вёскі. Да гэтага часу ёсць яна ў прыватнай «будцы».

Млечарскі кааператыў прыдзяліў для Новай Волі 20 тысяч злотых на гэтую добрую і карысную мэту.

Ёсць думка пабудаваць злеўню супольна з грамадскай крамай, якую таксама праектуецца збудаваць у гэтай вёсцы. Дзеля гэтага будуць перагаворы з Праўленнем Г. С. ў Міхалове.

Старшынёй камітэта пабудовы злеўні выбраны дзеявіты гаспадар Новай Волі тав. Мікалай Свяржэўскі.

Я. СЕРАДА
Новая Воля

УСІХ, ХТО ЦІКАВІЦЦА ТАЯМНІЦАМІ ІІ СУСВЕТНАЙ ВАЙНЫ, ПАВЕДАМЛЯЕМ, ШТО НЕЎЗАБАВЕ АДКРЫЕМ ІХ НАШЫМ ЧЫТАЧАМ. УЖО Ў ЛЮТЫМ Г. Г. ПАЧНЕМ ДРУКАВАЦЬ АПОВЕСЦЬ АБ РАЗВЕДЧЫКАХ АПОШНЯЙ ВАЙНЫ.

ТАМУ, ПАКУЛЬ ЯШЧЭ ЁСЦЬ ЧАС, ПАДПІСВАЙЦЕСЯ НА НАШ ТЫДНЁВІК, КАБ ПОТЫМ НЕ МАРНАВАЦЬ ЦЭННАГА ЧАСУ НА ПОШУКІ «НІВЫ».

ХТО вінаваты, што ў школе няма падручнікаў па беларускай мове

У пачатковай школе ў Нурцы Бельскага павета ўжо некалькі год навучаецца беларуская мова. І трэба сказаць, што дзеці вельмі ахвотна яе вучаць. Толькі бяда ў тым, што ад самога пачатку, яшчэ ніколі дзеці не былі поўнасцю забяспечаны падручнікамі па беларускай мове.

— Па гэтай прычыне, — кажа настаўніца па беларускай мове Марыя Корзун, — маем шмат клопатаў. Некаторыя бацькі прыходзяць у школу і з горыччу заяўляюць: калі няма падручнікаў, дык навошта вучыць дзяцей беларускай мове. Без падручнікаў гэта ж проста немагчыма. Добра, што хоць яшчэ дзеці масава выпісваюць «Ніву», якую мы выкарыстоўваем, як навуковы дапаможнік на ўроках беларускай мовы. Але гэта не развязвае праблемы. Найбольш балюча адчуваем недахоп падручнікаў «Беларускае слова» для II, III і V класаў.

— Мы ўжо неаднойчы, — дадае кіраўнік школы, — звярталіся з гэтым і ў інспектарат асветы, і ў дом кнігі. Але там заўсёды раскладаюць рукі. Няма.

Вярнуўшыся ў Беласток я звярнуўся ў гэтай справе ў Куратарыум.

— Што? — Няма «Беларускай мовы» да II-га класа? — перапытаў мяне візітатар грам. Канапелька. — Даражэнькі, ды ў нас жа ёю склады завалены. Абы запатрабаванне! Можам абяспечыць пажаданую колькасць вучняў.

— Ну, а як з «Беларускай мовай» да III-га і V-га класаў?

— Гэтых сапраўды няма, — адказаў візітатар. — Але будуць на першага верасня, а мо' яшчэ і хутчэй, — прагаварыў ён упэўнена.

Аб дрэнным забеспячэнні школьнікаў беларускімі падручнікамі мы ўжо пісалі неаднойчы. І ўсё ніяк нельга выправіць гэтага недахопу. Тут шмат невыразнасці. Ну, бо як жа вытлумачыць факт, што ў Беластоку склад завалены «Беларускім словам», а школьнікі нідзе яго не могуць купіць. Хтосьці тут вінаваты. А мо' некаму залежыць на тым, каб гэтыя падручнікі не трапілі па назначэнню?

(вб)

ЖЫХАРЫ ДУБНА ХОЧУЦЬ ЧЫТАЦЬ КНІЖКІ

На пачатку гэтага года ў Дубне, Бельскі павет, арганізаван бібліятэчны пункт. Жыхары вёскі былі гэтым вельмі задаволены. Яны любяць чытаць кніжкі. Але вось, мінае ўжо год часу ад адкрыцця бібліятэчнага пункта, а ніхто не клапоціцца аб тым, каб абменьваць прачытаныя ўжо кніжкі. Дарэчы, калі ўжо мова аб новых кніжках, дык варта было б паклапаціцца павятовай бібліятэцы ў Бельску, каб у Дубне знайшліся і беларускія кніжкі. Жыхары вёскі ахвотна іх пачыталі б.

(вб)

З жыцця БГКТ
РАДЫЁПЕРАДАЧЫ НА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ

Як мы ўжо пісалі, Галоўнае праўленне БГКТ наладзіла ў радыёвузлах Міхалова, Крынкі, Мілейчыцы, Бельск, Рыбалы і Гарадок радыёперадачы на беларускай мове. У апошніх днях мінулага года такія радыёперадачы адбыліся ў Крынках на тэму «Роля механізацыі ў жыцці вёскі» і ў Мілейчыцах на тэму «Гаспадарчае развіццё Сямяціцкага павета ў гады бліжэйшай пяцігодкі».

У заключэнні радыёперадач былі кароткія весткі з жыцця і дзейнасці БГКТ.

(вб)

ХАТА З САЛОМЫ

Зіма. Доўгія вечары. Многія сяляне, якія маюць дрэнныя хаты, часта гутараць, як пабудаваць новае памяшканне.

Зразумела, справа нялёгкая. Трэба мець многа грошай. А як пабудаваць дом, калі няма многа грошай?

На здымку: Дом Яна Хмяльніцкага у Бельску вул. Замковая, пабудаваны з саломы.

фото — М. Баравік

На гэта пытанне можа адказаць гр. Ян Хмяльніцкі з Бельска, вул. Замковая.

Гр. Хмяльніцкі — разумны гаспадар. Ён, не маючы многа грошай, пастанавіў пабудаваць сабе дом, як мага найтаннейшым спосабам. Паглядзіце на здымак. Ужо восенню гэтага года так выглядаў яго дом, пабудаваны з саломы. Так, з саломы, мочанай у гліне. А калі атынкуе яго, сапраўды ніхто не паверыць, што гэта дом з саломы. Будзе цеплы і сухі. А што найважнейшае — не дарагі.

(мб)

На Гайнаўшчыне растуць рады членаў партыі

У апошніх днях мінулага года ў Гайнаўскай партыйнай арганізацыі прыбыло 19 новых кандыдатаў ПАРП. Гэта пераважна моладзь з беларускіх вёсак. Найбольш іх з вёскі Тынявічы Вялікія і ваколіц.

Разглядаючы заявы будучых кандыдатаў партыі, члены бюро Павятовага камітэта ПАРП між іншым цікавіліся, што кандыдаты чытаюць.

Прыемна нам было даведацца ў павятовым камітэце, што большасць з іх адказала: — «Ніву».

(вб)

КАБ ПРАВЕСЦІ КУЛЬТУРНА ВЕЧАР

У нашай вёсцы, пад кіраўніцтвам Казіка Пукальскага і Вольгі Пракапюк, арганізаваўся гурток мастацкай самадзейнасці. У гурток уступіла звыш 30 асоб. Моладзь пачала вывучаць такія п'есы як «Пінская шляхта», «Прымакі», «Суд», з якімі хоча выступіць на сцэне.

У новаарганізаваны святліцы гурток смела можа выканаць пастаўленыя заданні.

ПЕЦЯ ІВАШЮК
Плёскі
Бельскі павет

„NIWA"

Organ ZG BTSK Adres ZG BTSK: Białystok Warszawska 11 tel. 54-14

Redaguje Kolegium Adres redakcji: Białystok ul. Wesołowskiego 1 tel. centr 37-41 red naczelny i sekretariat 25-89

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa"

Warunki prenumeraty w Polsce miesięcznie — 2 40 zł kwartalnie — 7.20 zł półrocznie — 14 40 zł rocznie — 28 30 zł

Wpłaty kierować na PKO 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch". Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma

Prenumeratę na „Niwę" przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju Cena prenumeraty za granicą: kwartalnie — 10 15 zł półrocznie — 20 30 zł i rocznie — 40 60 zł Należność na prenumeratę za granicą wpłacać na konto — PKO 1-6- 100024 PKWZ „Ruch" Warszawa

Zamówienia na „Niwę" z krajów europejskich jak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej należy kierować pod adresem CHZ „ARS POLONA" Warszawa Krakowskie Przedmieście 7 Obowiązuje przedpłata na konto N.B.P Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 4,16

Nkł. 5.000 Bltk N-3

ВЕЧАРАМ У ПАРЦАВЕ

Цэнтрам культуры ў Парцаве з'яўляецца школа. Тут амаль кожны вечар збіраецца моладзь. Плённа працуе там харавы і драматычны гурткі. Хорам кіруе працаўнік павятовага праўлення Саюза сялянскай моладзі ў Бельску грам. Кадзевіч. Ён развучвае польскія, беларускія, рускія і украінскія песні. Прыемна паслухаць, як сёстры Оля і Марыся Алесюк выконваюць «Цыганскі раманс», альбо «Замуж пайсці — трэба знаці». Падыгрывае салістам гарманіст Аляксей Брэчко.

Прыгожа спявае Парцаўскі хор. І як на вясковыя ўмовы працы, хор на высокім узроўні выконвае песні.

Драмгуртком кіруе настаўніца Дарыя Карпенюк. Нядаўна драмгурток выступаў на сцэне з п'есай Янкі Купалы «Паўлінка». Ролю Паўлінкі выконвала Дарыя Карпенюк.

Культурная дзейнасць, прыцягвае усю моладзь і нават жанатых. У самадзейнасці бярэ ўдзел і краўчыха Ніна Ігнатовіч і Дзімітр Мышко, жонка якога задаволена сваім артыстам — як яна выражаецца.

М. Х.

ВЁСКА ДУБІЧЫ

Вёска Дубічы - Царкоўныя даволі вялікая, складаецца яна з 80-ці жыхароў і лічыцца адной з прыгожых вёсак у Гайнаўскім павеце. Перш за ўсё кожнаму кідаецца ў вочы прыгожая і шырокая выбрукаваная вуліца, абсаджаная дрэвамі. Чарапіцаю пакрыты амаль усе дамы. Таксама ў кожнага жыхара ёсць свой сад і праведзена электрычнасць і радыёкропка да кожнага дому. Упрыгожвае яшчэ вёску шаша, якая цягнецца з Гайнаўкі да Кляшчэль і праходзіць каля самай вёскі.

У вёсцы Дубічы - Царкоўныя існуе Прадпрыемства вырабу будаўнічых матэрыялаў. Утварылася яно вясною ў 1957 годзе ў будынку аборы былога сельскагаспадарчага кааператыва. І на працягу гэтых амаль трох год прадпрыемства здолела выпрадукаваць 500 тысяч штук даховак і 100 пустакоў. А вырабы моцныя. Бо нават з аддалёных мясцін, дзесь спад Гайнаўкі, людзі прыязджаюць па іх. І хто ні возьме, кожны хваліць, што моцныя.

М. П.

ВАРТАСНЫ НАБЫТАК

Як нас паведамляе Галоўнае праўленне БГКТ, яшчэ ёсць на складзе «Беларускі каляндар» на 1960 год.

Калектыўныя і адзіночныя заяўкі можна кіраваць на адрас Праўлення: Zarząd Główny Białoruskiego Towarzystwa Społeczno - Kulturalnego, Białystok, ul. Warszawska 11.

Прыпамінаем, што цана каляндара разам з перасылкай складае усяго 6 зл.

Хто яшчэ нашага каляндара не мае, раім чым хутчэй яго купіць.

«Беларускі каляндар» — гэта вартасны набытак.

Як мала трэба чалавеку, каб стаць вядомым. Аб Сцяпане цяпер ўся вёска гаворыць, а яшчэ нядаўна ад яго і казёл адварочваўся.

А сталася гэта так. Паехаў Сцяпан на кірмаш. Калі ўжо кірмаш набліжаўся да канца, і трэба было вяртацца дамоў, вырашыў Сцяпан выпіць чвэртку, каб арганізм прадызінфіцыраваць. Вядома, сярод натоўпа людзей бацылы могуць прысутнічаць, а лепшага сродка, як спірт, супраць мікробаў няма.

Ідзе гэтак Сцяпан з санітарна - дызынфекцыйнай думкай, а тут бачыць, пад нагамі анучавы пакунак ляжыць. Таўкануць бы гэту анучу, каб заразы не набрацца, але не, Сцяпан

ЗНАХОДКА

праз цікавасць падымае яе і глядзіць, што там. А там каляровыя паперкі! Сцяпан хутчэй засунуў скрутак за пазуху, каб, чаго добрага, уласнік згубы не трапіўся, і крочыць да буфета з лячэбнай вадкасцю.

У душы шчасліўца бэз разцвітае, а тут нейкі незнаёмы надсоўваецца і шэпча:

— Грошы знайшоў...

— Нічога я не знайшоў, — выціснуў з сябе Сцяпан, і пачуў, як бэз у душы завяў.

Незнаёмы за рукаў Сцяпана цягне і прыгаварвае:

— У міліцыі разбярэмся... Пяць тысяч згублена... Аб гэтым увесь кірмаш гаворыць. Дай, брат, колькі не шкада і разыдземся па добраму...

Бачыць Сцяпан, што ўжо і народ пачынае звяртаць на яго ўвагу. Выцягнуў ён з кішэні свае грошы і сунуў незнаёмаму.

— Няхай цябе певень заграбе, скупая душа, — узяўшы грошы сказаў незнаёмы і знік.

Сцяпан пра дызінфекцыю забыў, ускочыў ён на фурманку і паганяе каня, каб хутчэй у поле выбрацца.

Выехаўшы ў поле, выняў з-за пазухі скрутак і разгарнуў яго. А там, замест стозлатовак, акуратна зложаны выразкі з газет. Толькі зверху дзве чырвоныя крадзіткі ляжаць, ды і тыя фальшывыя.

Дзякуючы гэтай гісторыі стаў Сцяпан вядомым чалавекам у аколіцы.

Эх, людзі мілыя, калі б ведаў чалавек, дзе ўпадзе, там бы і саломы падаслаў.

Дзядзька Лявон

ПАД РАЗВАГУ НЕКАТОРЫМ АКТЫВІСТАМ БГКТ.

АНДРЭЙ САМАСЕЙ

ПЕСНЯ ВЯСКОВАГА АКТЫВІСТА

Ад усёй душы жадаем,
Каб паслухалі Вы нас,
Як культуру пашыраем
Мы сярод вясковых мас.

Многа так у нас культуры,
Што няма куды дзяваць.
Можам прадаваць на фуры,
Просім толькі прыязджаць.

У вёсцы нашай ёсць святліца,
Дом прыгожы — на сто пяць.
Хлопцы ходзяць там напіцца
І часамі танцаваць.

Хор у нас стаіць высока,
Усе пяюць «налей, налей»,
А найлепш дык па глыбокім,
Хто мацней і галасней.

Шмат фізічнай тут культуры
Хоць нявеламы футбол.
Хлопцы моцныя як туры,
З плоту хутка вырвуць кол.

Часам ад надмеру сіль
Каго-небудзь стукнуць так,
Што адразу да магілы
Адыходзіць небарак.

Некалі газету «Ніву»
Пісьманосец нам прынёс,
Ды з паперай нешчаслівая,
Дрэнная да папярос.

Вось, як бачыце, культуры
У нашай вёсцы заўжды шмат.
Каб прапаў настрой пануры,
Чарачку налейка-ка, брат!

УХ, і МАРОЗ!

Дзядзька Карп гаворыць Піліпу:

— Ну й мароз, браток. У мяне ў хаце — дык жонка не паспела зняць з агню чыгун, як страва ў ім ужо замерзла, не паспеўшы нават астыгнуць.

П. Ч.
Беласток

САМААБСЛУГОЎВАННЕ!

ДРЭННЫ ЗЯЦЬ

— Ой не маю, суседка, пацехі са свайго зяця. За два месяцы з'еў цэлы пасаг.

— А шмат далі вы, суседка, за дачку?

— Дзве свінкі і дванаццаць курэй.

УЛАДЗІМІР ПАЛЕЦКІ
Гарбары

ПРАЛІЧЫЎСЯ

— Гаспадар, колькі малака даюць вам гэтыя кароўкі?

— А, з трыццаць літраў будзе.

— А колькі з гэтага прадаеце?

— Калі добра пойдзе, дык літраў з сорак прадам.

МІХАСЬ БАЎТРЫМЮК
Белавежа

ЗЛОДЗЕЙ

Да беднага селяніна ноччу ўлез на гару злодзей і рыецца там.

— Чаго ты там шукаеш, я ўдзень нічога не знайду, а ён хоча нешта знайсці ўначы, — спакойна сказаў селянін.

В. В.
Пасынкі

ЦЯЖКАЯ ХВАРОБА

— Чаму такі бледны?

— Сёння першы раз па шасці месяцах я ўбачыў сонца.

— О, гэта, мабыць, была нейкая цяжкая хвароба? Што табе было?

— Не хапіла 5 тысяч ў касе.

МІКОЛА БЕРАЗАВЕЦ
Бельск

КУМ МАЦЕЙ

(гумарэска)

Аднойчы кум Мацей пайшоў адведаць свайго кума Юрку. Напаткаўшы ля кумавай хаты Юркавага сына Езіка, запытаўся:

— Што робіць тата?

— Пачынаў есці, але калі ўбачыў вас, пакінуў яду і ўстаў ад стала, — адказаў Езік.

— Чаму? — здзіўляецца кум Мацей.

— Бацька сказаў, што вы многа з'елі б, і маці усё схавала, — адказаў хлапец.

— А дзе яна схавала? — дапытваецца кум Мацей.

— Гуску схавала за прыпечак, саланіну на печы, каўбасу з капустай паставіла ў печ, булку ў скрыню, а піва пад стол, — растлумачыў Езік.

Кум Мацей больш нічога не пытаўся і ўвайшоў у хату.

— Добры дзень, дарагі куме, — прывітаў кума Мацея кум Юрка, — шкада, што ты не прыйшоў раней, то б пад'еў з намі, а цяпер няма чым цябе пачаставаць, нічога не засталося.

— Не мог раней прыйсці, дарагі куме, бо па дарозе меў выпадак, — адказаў кум Мацей.

— А што? Кажы? — зацікавіўся кум Юрка.

— Забіў вужа, — кажа кум Мацей. — Меў ён такую белую галоўку, як тая булка, што ў скрыні. Сыты быў, як гусь, што за прыпечкам. Мяса меў такое, як саланіна, што на печы. Доўгі быў, як каўбаса, што ляжыць у капусце ў печы. Крыві меў толькі, колькі піва пад сталом.

Кум Юрка ад сораму гарэў, а кума вымушана была ставіць на стол яду і частаваць госця.

ПАВЕЛ КАЗБЕРУК
Боўтрыкі